

Problemi biološkega izobraževanja v Sloveniji

**Odprto pismo Društva biologov Slovenije ministru za šolstvo in šport dr. Igorju Lukšiču
in ministru za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Gregorju Golobiču**

Obvestilo za medije

Slovenski biologi so ministra za šolstvo in njegove sodelavce že večkrat opozorili na slabo stanje v biološkem izobraževanju, tako v prejšnjem kot v zdajšnjem mandatu. Doslej njihova opozorila in predlogi niso vodili v ukrepe za izboljšanje razmer, zato so se odločili, da s to problematiko seznanijo tudi širšo javnost. Društvo biologov Slovenije je tako ministru za šolstvo in šport ter ministru za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo poslalo odprto pismo. V njem biologi opozarjajo, da kljub rastočemu pomenu biološkega znanja mladim v naših šolah ne omogočamo ustrezne biološke izobrazbe.

Biologija je naravoslovna znanost, ki v zadnjih desetletjih doživlja hiter razvoj. Hkrati poznavanje osnovnih bioloških zakonitosti postaja vse pomembnejše v vsakdanjem življenju. Katastrofalno stanje ekosistemov in upadanje biodiverzitete zaradi človekove dejavnosti, globalne podnebne spremembe, pojavljanje novih bolezni, nove metode zdravljenja in poseganje v gene človeka in drugih organizmov so teme, ki zahtevajo razumevanje sodobne biologije in o katerih mora biti vsak državljan sposoben presojsati in se odločati. Biologija je tudi stroka bodočnosti, ki omogoča visoko produktivna delovna mesta. Zato slovenski biologi menijo, da je pravica vsakega državljana, da ima v javnem izobraževalnem sistemu dostop do kakovostnega in sodobnega biološkega izobraževanja. Ob tem pa se položaj biologije v naših šolah slabša.

Učitelji v osnovni šoli že več let opozarjajo, da so sedanji učni načrti za devetletko zastareli in obremenjeni z nepotrebnimi podatki ter da se učenci ne seznanijo s pomembnimi sodobnimi biološkimi vsebinami. Hkrati učitelji v gimnazijah ugotavljajo, da je biološko znanje učencev po končani devetletki bistveno slabše od tistega, ki so ga imeli učenci po končani osemletki. **Ob prehodu na devetletko se je namreč obseg predmeta biologija skrčil na samo zadnja dva razreda osnovne šole, iz učne snovi pa so izpadle tako pomembne teme, kot so osnove genetike in mehanizmi evolucije.** O teh temah so se sicer otroci v naši osnovni šoli pred uvedbo devetletke učili vsaj od leta 1963. Biologi predlagajo, da naj biologija kot samostojni predmet v osnovni šoli obsega štiri leta, kar bo omogočilo postopno oblikovanje celovitega razumevanja žive narave pri učencih in hkrati odmik poučevanja biologije od naštevanja podatkov. Opozarjajo tudi, da v devetletki **biološke vsebine na predmetni stopnji (v 6. in 7. razredu devetletke) poučujejo tudi učitelji, ki nimajo univerzitetne izobrazbe s področja biologije**, kar predstavlja bistveno zmanjšanje kakovosti biološkega izobraževanja v primerjavi z osemletko.

V srednjih strokovnih in poklicnih šolah so bili z zadnjimi spremembami splošnoizobraževalni predmeti, vključno z biologijo, močno okrnjeni. Zato dijaki teh šol po končani izobraževalni poti o nekaterih osnovnih procesih v živi naravi ne vedo ničesar, čeprav se s problemi, ki zahtevajo tovrstno znanje, srečujejo v vsakdanjem življenju in v različnih poklicih.

Novi učni načrti, ki so bili v gimnazije uvedeni pred dvema letoma, sicer podpirajo sodoben koncept biološkega izobraževanja. Vendar pa smo bili pred štirimi leti priča poskusom, da bi obseg gimnazijske biologije zmanjšali za tretjino ur. Biologi menijo, da bi dejansko **morali zaradi rastočega pomena biološkega znanja obseg predmeta biologija v gimnaziji kvečjemu povečati** in ne zmanjšati. Bodoči intelektualci in družbeni voditelji, ki jih vzgajamo v gimnazijah, bodo namreč potrebovali ustrezno biološko znanje za kritično presojo strokovnih argumentov pri sprejemanju zakonodaje in pri izvajanju ukrepov s področja posegov v gene človeka in drugih organizmov, ravnanja z gensko spremenjenimi organizmi ter varstva narave in okolja.

Pomemben problem je tudi zagotavljanje kakovostnih učiteljev biologije. Učitelji so namreč ključni člen pri prenosu biološkega znanja od bioznanosti do državljanov. Poročilo Nuffieldove fundacije o problemih naravoslovnega izobraževanja v Evropi iz leta 2008 opozarja, da morajo države EU v osnovnošolskem izobraževanju zagotoviti učitelje naravoslovnih predmetov najvišje kakovosti. V nasprotju s tem priporočilom **v Sloveniji nimamo izdelane dolgoročne strategije za novačenje najbolj nadarjenih dijakov za poklic učitelja naravoslovnih predmetov (biologije, fizike in kemije) v osnovni šoli**. Sedanje slabo zanimanje za te poklice med nadarjenimi dijaki dolgoročno vodi v bistveno zmanjšanje kakovosti naravoslovnega izobraževanja v naši državi. Poleg tega poročilo Nuffieldove fundacije tudi navaja, da je posodobitev poučevanja naravoslovnih predmetov v vseh državah EU dolgoročni projekt, ki zahteva veliko in trajno finančno podporo za stalno strokovno doizobraževanje aktivnih učiteljev.

Končno na zanemarjanje pomena biologije in drugih naravoslovnih ved v naši državi kaže tudi sestava strokovnih skupin, ki sodelujejo pri odločanju o razvoju šolstva. Tako denimo ne najdemo nobenega strokovnjaka za biologijo in nobenega predstavnika drugih naravoslovnih znanosti ne v Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje, ki med drugim potrjuje učne načrte, učbenike in smernice za razvoj šolstva, in ne v Nacionalni strokovni skupini za pripravo Bele knjige o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ob tem je spodbujanje naravoslovnega izobraževanja ena od razvojnih usmeritev EU.

Biologi pričakujejo, da se bodo odgovorni na pristojnih ministrstvih takoj lotili reševanja problemov biološkega izobraževanja. V hitro spreminjajočem se svetu se namreč zdaj odloča, katere države bodo v 21. stoletju sledile napredku sodobnih bioznanosti in katere bodo pri tem zaostale. Pri tem je ključnega pomena kakovost biološkega izobraževanja. Za nas je nacionalnega pomena, da našim državljanom omogočimo dostop do kakovostne biološke izobrazbe in s tem odpremo vrata družbi znanja, novim delovnim mestom ter odgovornemu odločanju o dolgoročnem trajnostnem razvoju in vzdrževanju visokih etičnih vrednot v naši družbi.

Društvo biologov Slovenije združuje biologe iz vse Slovenije in s svojim delovanjem deluje v dobro biološke stroke. Vsebino odprtega pisma je sprejel občni zbor Društva biologov Slovenije 23. februarja 2010.

Dodatne informacije: dr. Simona Strgulc Krajšek, predsednica Sekcije za biološko izobraževanje Društva biologov Slovenije (simona.strgulc@bf.uni-lj.si)